

AZ ELSŐ – VÁLOGATOTT – GÓL

DR. BORBÁS GÁSPÁR, A JOGÁSZ-LABDARUGÓ TÖRTÉNETE

HEIL KRISTÓF MIHÁLY

A HUN-REN-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport
blogja

A SZERZŐ:

DR. HEIL KRISTÓF MIHÁLY

A HUN-REN-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
TUDOMÁNYOS SEGÉDMUNKATÁRSA
HEILKRISTOF@GMAIL.COM

2024. június 24.

Javában zajlik a 2024-es labdarugó Európa-bajnokság, amelyen a magyar csapat is részt vesz. Varga Barnabás, a jelenlegi magyar válogatott kitűnő csatára már meg is szerezte a csapat első gólját a tornán.

De ki lőtte a magyar nemzeti labdarugás első gólját? Számos világ- és Európa-klasszis játékosal büszkélkedhet a 20. századi magyar futball. Mindenki ismeri Puskás Ferenc, Kocsis Sándor, Kubala László, Albert Flórián, Détári Lajos vagy Nyilasi

Péter nevét. Az is köztudott, hogy Puskás tartja a hazai gólrekordot, aki 85 válogatott fellépés alatt 84 alkalommal zörgette meg az ellenfelek hálóját, mint ahogy az is ismert manapság, hogy a 2010-es évek kiválósága Dzsudzsák Balázs lépett a legtöbbször pályára címeres mezben. Érdemes azonban megemlékezni az első gólszerzőnkől, Borbás Gáspárról is.¹

Borbás Gáspár, azaz Borbás doktor ahogyan az 1908. évi jogi szakvizsgája után ismerte az országot, a „hőskor labdarugója”, sokszoros első. A magyar válogatott dresszét viselve senki más nem szerzett gólt őelőtte sem hazai, sem vendég pályán, szintén legelőször talált be a magyar csapat színeiben a sportág őshazájának számító Angliában. Az FTC első bajnokcsapatának oszlopos tagja, ő volt az ország első doktor labdarugója. Ugyancsak elmondhatta magáról, hogy olimpiára kvalifikált futó, és ott pályára is lépő labdarugó. Borbás Gáspár a sportkarrier mellett, illetve után sikeres jogász életpályát tudhatott magáénak, Budapest főváros tiszti alügyésze, 1920-tól a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének ügyésze, majd igazgatója volt. Később, az 1930-as években Bajcsy-Zsilinszky Endre és Rassay

Károly politikai környezetében találjuk meg a tisztes kort megélő Borbás Gáspárt, aki a német megszállás alatt embermentőként többek között a világhírű atomfizikus, Teller Ede családját is segítette.

*

Borbás Gáspár (1884–1976) a már egyesített, rohamosan terjeszkedő, szépülő és folyton pezsgő Budapest² szülőtte, mely ritkán látott fejlődésen ment keresztül a kiegyezést követő évtizedekben. A századfordulóra már a kontinens nyolcadik – a régióknak pedig leges – legnagyobb városa. A kiépülő kör- és sugárutak szegélyezte új bérházak egyre inkább kiszorították Molnár Ferenc Pál utcai fiainak világát, a korabeli városi grundok végérvényesen megváltoztak. Azonban nem csupán belvárosi üres telkek tűntek el, épültek egyre másra rájuk a bérpaloták, hanem a város peremén fekvő parkokba kényszerült fiatalok szórakozása is megváltozott. Új örület jelent meg, a korábbi kedvenc longa métát kiszorította az Angliából behozott új játék: a labdarugás.

Ez a magyar futball őskora. Furcsa alakok járták a város kávéházait és parkjait magyarálták az „angol játék” szabályait és

figyelték a saras pályákon jól mozgó ifjakat. Az első hivatalos, nyílt, kétkapus mérkőzést 1897. május 7-én játszották a Budapesti Torna Clubban. A Magyar Labdarúgó Szövetség pedig 1901-ben alakult meg.

Borbás 1901 és 1916 között a Ferencvárosi Torna Klub (FTC) és Magyar Atlétikai Club (MAC) csapataiban játszott. Az FTC-ben legendás balszárnyat alkotott Sclosser Imrével, a magyar futball első nemzetközi híré klasszsisával. 1903-ban a magyar válogatott második, 2:1-re megnyert hivatalos mérkőzésén (az elsőn vereséget szenvedett a magyar reprezentatív a nagy rivális Ausztria ellen) Borbás Gáspár megszerezte a magyar csapat első gólját, majd több bajnoki címet nyert a Ferencvárossal.

Azonban a háborús évek örökre megváltoztatták a korábban ünnevelt

sportoló életét. 1916-ban végleg visszavonult és a közélet felé fordult, belépett a Corvin Mátyás szabadkőműves páholyba. 1918-ban a spanyolnáthában elvesztette a feleségét, majd 1921-ben elbocsátották polgári hivatalából, mint a „múlt rezsimjének” tagját. 1920 után a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének jogásza, majd idővel igazgatója lett. A Bethlen-kormány ún. konszolidációs relatív nyugalomát követően a 30-as évek elején újra felkorbácsolódtak a politikai indulatok, a háborús retorika Európa szerte felerősödni látszott.

Borbás is bekapcsolódott a felpozíció politikai életbe, először a Bajcsy-Zsilinszky Endre vezette Nemzeti Radikális Párt budai választókerületében vállalt szerepet, majd 1935 után a két háború közötti liberális ellenzék egyik vezéralakja Rassay Károly, a Polgári Szabadságpárt alapítója mellett tűnt fel.

Borbás zsidó származású gépírója miatt már a zsidótörvények elfogadását követően (1938–1941) a hatóságok látókörébe került, majd a német megszállást követően a kamarai névsorokból törölték a zsidó szakértelmiséget, s Borbás számos felkérést kapott a bevont jogi praxisok átvételére, melyek közül a legérdekesebb talán a régi jóismerőse Teller Miksa, a kor kiváló öröklési jogi szakértője, a Jogtudományi Közlöny szerkesztője és nem utolsósorban Teller Ede a 20. század egyik legkiválóbb atomfizikusának édesapjától érkezett.

A háború borzalmi kitörölhetetlen nyomot hagytak a századelő ünnevelt labdarugójában. Elvesztette barátait, pártfogóit, politikai és titkóstársasági kapcsolatait. A számára oly fontos szövetkezeti eszmét a szocializmus eltorzította. Fiatalságának közege, a millenniumi lázban égő, polgárosodó főváros és Magyarország alább merült. A régi világ megszűnt létezni körülötte. Nem meglepő tehát, hogy a korábban a közéletben aktív, serényen publikáló és a társadalmi életben jól forgó Borbás Gáspár a háborút követően magára zárta lákása ajtaját kizárva a múlt borzalmait és az új idők nyomasztó hangulatát. 1976. szeptember 20-án

halt meg Budapesten, 92 évesen családjában körében.

Hivatkozások:

¹ Borbás Gáspár életét feldolgozó kötet 2023-ban jelent meg dédunkája, a történész végzettségű újságíró Borbás Barna tollából. Lásd Borbás Barna: Első gól. Borbás Gáspár élete. Budapest, 2023. Válasz Online Kiadó. A kötetről e sorok szerzője által írt ismertető a Rendszerváltó Szemlében jelent meg. Lásd Heil Kristóf Mihály: Több mint gólszerző. Borbás Gáspár: egy élet meséje, egy ország története. Rendszerváltó Szemle, 2024. 1. sz. 83–85. p.
² A századforduló Budapestjéről lásd John Lukács: Budapest 1900. Budapest, 2018. Európa Könyvkiadó

Képek elérhetősége:

1. oldal: Dr. Borbás Gáspár az ötvenes években. Forrás: <https://www.nemzetisport.hu/labdarugo-nb-i/2021/10/borb-as-gaspar-a-futball-es-a-jogi-palyan-is-maradandot-alkotott>
2. oldal: Dr. Borbás Gáspár az 1912. évi stockholmi olimpián <https://www.valaszonline.hu/2023/04/05/borb-as-gaspar-elso-gol-konyv-120-evfordulo/>